

ایلوپنہ غاتیا

2 میکوپنہ

نوشتا تک: ادبی تخلیق ائی زبان ناگشاد و کزدار

(نورخان محمد حسنی)

شعیر: ہانگیو

(افضل مراد)

3 میکوپنہ

نوشتا تک: فیڈل کاسٹرو (68)

(شاہ محمد مری امٹ: جیلانی الفت)

افسانہ: اسکول ناتیری ٹی پرستان آرسینگاٹ

(عادل نذیر محمد حسنی)

4 میکوپنہ

چانگل: براہوئی زبان نا پنی آخلاق شعیر

(فیض مامہ سنی)

5 میکوپنہ

کتاب پاشی: ”بلبل بولان، اختر چنال“

(مطلب مینگل)

غزل: سراج شین

6 میکوپنہ

ورنا گل: خواننگ الحی ء

(رفیق شاد)

7 میکوپنہ

احوال سفر: مہرانا کچاریک

(سہیل زہری)

8 میکوپنہ

نرم: گل خان نا فکر، نارہا ہشون

(عبدالرازق ابابکی)

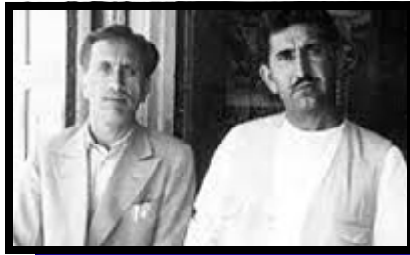
All About #Brahui

کوئٹہ

براہوئی نابابت
براہوئی ٹی

تالار

ہفتنی

گل خان نصیر، فکر و نظریہ

(شوگل)

برخلاف جنگ کنگ نا حوصلہ تہس۔ گل خان نصیر بلوچ راج انامزاج، گرج آتے جوان چاہسکہ، ہنداسوب ء کہ او ایلو کل ویل آتیا نبار بے سیوتی ء ہم اسہ بھلو ویل اس گوندا کہ، ہندا ہیبت اودے وار وار سیوت وسنت ناسخ تننگ آپیوس کرے۔ اونا کم وود ہر نوشت و کتاب اٹ سیوت ناسخ رسیننگ۔ گل خان نصیر ء بیرہ یات کنگ، اودے نازیفنگ گنج اس اف، اونا فکر و فلسفہ، اونا است خواہی تا پوری دا گڑائی ء کہن اودے پورا آن پوروسر پند مرین، ولدا اونا فکر ہرا کہ بلوچ و بلوچستان کنس، ہرا کہ راج کنس، اودے مون آتخسا گام گچ کروئی مریک، دا دورائی بلوچ قوم ء کل آن زیات سیوت نا گرج ء، وگل خان نصیر نا کل آن بھلانرہ ہم سیوت نسکہ۔ زن گل خان ء تینا سر پند مرینہ، تونے اونا دا فکر ء مونی درونی مریک۔

ہینکار و شوگلار عبدالحمید قلات پرنٹرز ٹیمبل روڈ کوئٹہ خان شہیک کرسا 302
فیر 1 یونیورسل کمپلیکس جناح روڈ کوئٹہ خان تالان کرے

زندہ قوم ہموک پانگرہ، ہرا فک تینا تاریخ ء است آ تخرہ، اونا جوان و مثبت انگا پہلو تیان فاندہ ہرفرہ۔ اونا منفی انگا پہلو تیان پاریز کیرہ، اوقتیان چنگ ناپارت و کسر شوئی کیرہ۔ و ہموک ہرا فک بیرہ تاریخ ء دا خاطر آن است آ تخرہ کہ اوڈا بیرہ ناز کنگ کیر، اونا منفی و مثبت پہلو تے نظر انداز کیر، اوقتیان چچ اس ہیل کپس، اوق ”مڑدہ پرست“ پانگرہ۔ گل خان نصیر کون آ بندرغ آک نا ہمو مستین و ماضیک ء، ہرا نا آجت و مستقبل ء۔ و لے شروت دادے کہن اودے تینا حال یعنی ساڑی زمانہ نارہشون جوڑ کین۔ گل خان نصیر شعوری شوندری نامتوک اس نس، ہندا سوب ء کہ اودے راج کن بھاز جا کہ تینا فن انا بابت، بھاز جا کہ کسب و بھاز جا کہ تینا جند ء کپرو مائز کرسا ’گہو‘ تخیلی تھا، و لے تینا نظریہ ء چچ گھس ندرکتو۔ گل خان نصیر سیاست و ادب آن چپ صحافت ء داخص وخت تننگ کتو۔ اودے ربیدہ تی آخا، سردار جاگیر دار، زردار آتا مخالفت کنگ بیداد و بے انصافی، استحصال نا

نوشتانک

ادبی تخلیق اٹی زبان ناگشا دوکڑدار

دنیا نا تاریخ ۽ آگہن ہرن تو زبان یعنی لینگوئج مہا لو ایجاد مس ولٹرچر (ادب) اوکان پدو جوداٹی بس۔ ہراوخت اسکان

..... نورخان محمد حسنی، کوئٹہ

ندارہ ۽ کرکک و ارٹیکو ٹی وزڈم لٹرچر ساڑی ۽ کہ ہرائی سمیری بادشاہ شُرپگ تینا مار زو سڈرا ۽ پنت و نصحت کیک۔

درشان کیرہ کہ دنیا ۽ تحریری دروشم اٹی اسہ جاندار ۽ ادب اس تنگ اٹی ہم دا قوم ۽ اولیت دوئی ارے۔ ہندا قوم تینا ادب ۽

آریا تا رگ وید، عبرانی تا عہد نامہ قدیم، یونانی تا ایلید و اوڈیسی و ہندو تا رامائن و مہابھارت آن آرٹ، دو نیم مسہ ہزار سال مُست تخلیق کنگک نا بنا ۽ کریمر۔ ایلو دا کہ دا ادب اول و قدیم متنگ نا سوب آن سرحال و مضمون نا حوالہ ٹی تالان آ پہلو تیان سیر پڑ ۽۔ دافتنی ٹی منظوم دعا، حمد، مناجات، اساطیری و رزمیہ داستان، ساہداتون گنڈوک تمثیل، مودہ شیر آ تیان بیدس مضمون کاری، مناظرہ، زرتول آ ہیبت آک، متل، چُتا تا شیر و باگل و قصیدہ غاک اوار ۽۔ ایلو کنڈ آ رومانوی و جنسی شاعری و ادبی چاشنی تون اوار تاریخی واقعہ غایتا تالان نوشت آک داڑان بیدس ۽ غرض انسانی است خواہی ناہر پلو نا حوال دا ادب آن ننے ڈو بریک۔

کننا خیال ۽ کہ نچ ۽ زبان اس چنگ، بھلن مفک۔ ہرا زبان ارا بندغ نا نیم اٹی اسہ ایلو ۽ تینا خیال آ تا ترسیل اٹی کمک ایبتک او بھلو زبان اسہ۔ اونا لوز آ تا شین اسہ خاص ۽ رد و بندا سیٹ مریک، واد ایلو بندغ ۽ تینا خیال ۽ پہہ کرکک اٹی

اوناسہ قول اس دادے کہ او تینا مار ۽ پنت ایبتک کہ ”ہراوخت آ نشہ ٹی مسس او وخت آ نچ ۽ فیصلہ اس کپس“۔ ایلو اسہ ہدایت اس دادے کہ ”اسہ مہر کرکک آ اُست خاہوت ۽ جوانی اٹ چلیک و نفرت کرکک آ اُست خاندان ۽ بھس و برباد کیک“۔ دا وخت اسکان دریافت مروک آ متکن آ کہ شاعری نا وڑاٹ رزم نامہ گل گامیش ۽، و بھلا طوفان نا بارواٹ معلومداری ہم ننے ہندا کتبہ غایتان رسیگانے۔ دا 2400 مُستر مسج نا کچہ انگلچ ۽ خاخر اٹ بسا بروک آ وخت کن ڈک کنگانے۔

ادب یا بھلا ادب انت اسے۔؟ داڑا شہرہ متنگ کیک۔ اسہ ہیبت اس دا ہم پاننگک کہ بھلا ادب ہمودے کہ ہرا جغرافیہ و وخت و پاس نا قید، ہد و دنگ آن آ جومرے۔ سمیری داسہ نا عراق نا علاقہ ٹی آباد ہندن ۽ قوم اس کس کہ ہراکل آن مسرت رسم الخط ۽ ایجاد کرے وادفا سوب آن دنیا نا ایلو بش آتے فن تحریر نا خیال بس۔ بیرہ دا آخا بلکن زبان نا چاہوک آک دا پک

انسان اسہ ایلو تون زبانی communicate کرکیکہ تو اولٹرچر اؤکہ۔۔ لٹرچر ہمو وخت آ جوداٹی بس کہ انسان تینا خیال آتے نوشتہ کنگک ۽ بنا کرے۔ چرخہ wheel، شار وکانو نا طاہطہ غاتے نوشتہ کنگک آن گڈ لٹرچر (نوشتہ کنگک نا گرج و گمان) متکن آ عراق (میسوپوٹیمیا) ٹی اولیکو واد رختنگک۔ سمیری کچرائی اولیکو واد ہرا کہ نوشت و کتبہ غاتازی آ نوشت آک ختنگرہ، دا دور 3400 مُستر مسج نا ۽۔ اودے کو یینے فام نوشت نا وڑ پاننگک۔ دا کتبہ غایتا اقتصادی و انتظامی باندات آک نوشتہ کنگرہ، وے 3000 مُستر مسج آن دانگ نن خند کہ دا کتبہ غایتا داستان، بشیر و باگل و دیو مالائی کہ غاک نوشتہ کنگرہ۔ سمیری تا دا نوشت آ تیبی ارا بھلو گڈا یا لٹیری کاریم ختنگرہ۔ اسٹ کیش محل نا بارواٹ مرغن آ نظم و ایلو شُرپگ (بادشاہ) نا پنت و شون۔۔۔ دا اولیکو لٹیری کاریمک ۽، ہرا فک 2500 مُستر مسج ٹی نوشتہ کنگرہ۔ کیش محل نا بارواٹ مرغن آ نظم اونا عروج و بربادی نا

سر سہب مریک تو او عملی و کار آمد ۽ زبان اسے۔ وے پادار آ تا دا پاننگ ۽ کہ ہرا زبان عصری خواست آ تا رداٹ ہمو وخت انا گرج آتے پور و کیک او بھلو زبان اسے۔ لٹرچر یا ادب دن کہ زبان نا جوانی اٹ استعمال نا سوب آن و جوداٹی بریک۔ ہندا سوب آن نن دا پاننگ کینہ کہ ہرا زبان اٹی ادبی تخلیق یا لٹرچر نوشتہ کنگک نا وخت آ لوز آ تا کاختی مف وادوٹی تینا منشا و مانی الضمیر ۽ ایلو ہتھکان سر کنگک نا طاقت مرے اولٹرچر یا ادب نا زبان پاننگک۔ موضوعی حوالہ اٹ البتہ نن زبان ۽ چندی بشخ آ حیث بشخ و بانٹ کنگک کینہ دن کہ ادبی زبان آن بیدس ہڑ دے ٹی ہیبت و گپ نا زبان، علمی و سائنسی زبان دائے۔ اسہ زبان اس کہ اوٹی جوان ۽ نوشت ساڑی مرے وے ہمو نوشت

مروک آ لوز آتے زبان نا پاروک آک پہہ مفس، او زبان ہم کاہک گم گار مریک۔ دن کہ نن پاننگ کینہ کہ سنسکرت اسہ بھلو نوشت نا زبان اس کس وے اودے خاص انگ بندغ آ تیان بیدس لس مخلوق پہہ متوک تو اونا اثر مندی ہم داخہ درختنگک۔ داسہ دا سوج کہ چنکا زبان تیبی بھلا ادب تخلیق متنگ کیک تو دانا ورنندی او اٹی ۽۔ ہرا زبان ارا بندغ نا نیم اٹی اسہ ایلو نا مانی الضمیر ۽ بیان کنگک و ایلو ۽ پہہ کنگک نا وڑاٹ مریک تو اوٹی ادبی تخلیق ہم متنگ کیک و بھلا ادبی تخلیق ہم متنگ کیک۔ اننے کہ ادب نا تخلیق نا تعلقہ اری فکر و تخیل نا سوگوی و کرشمی تون مریک۔ زبان بیرہ اودے بیان کنگک نا وسیلہ مریک، خیال جوان مس وادیب اودے اسہ زبان اسے ٹی جوانی اٹ بیان کنگک اٹی سر سہب مس تو دانے بیرہ ادب نا ردوم کن جوان ۽ گراس مریک بلکن اوڑان ہمو مخصوص زبان نا کیوس ہم شایبت مریک۔

☆☆☆☆☆

ہائیکو

..... افضل مراد

خانوپاٹ آٹے

ہیبت ۽ چچے خلا سہ پا

پاہوگھاٹ آٹے

.....

پشہ انتے

وخت ملاسی ایبتک اک

ہوغسہ انتے

.....

بہواد مرین

سیر گل آ تا مون آن

مون تو اس اتین

.....

برف آ تا ڈل آ

دے پاک آمون آ اتیک

بولان ناول آ

.....

مش و جل تیا

سیبونی کن رکن اتیک

آلم گل تیا

.....

دشمن نا واراٹ

پین تانی کیبشتر مسک

داخلق و اشاراٹ

.....

پوک ۽ بندغی

دروشم اس جوڑ متو

ڈوک ۽ بندغی

نوشتانک

68

فیڈل کاسٹرو

کاسٹرو ناسنگت مس۔ دالاطینی امریکہ ٹی
دیزویلا خان گڈ برآمد کروک آرٹیکو بھلا
ملک ۽ داملک آک پیرہ کیوبا نا کاسٹرو نا
سنگت افس بلکن داسہ جج آبراعظم کن
اومیت آتاوت اریر۔ بولیویا نا صدر موریلز
تو کاسٹرو کن ”پیرہ جان“ نا لوز ۽ گچین
کرے۔

چٹ اس چکارکنگے تو کس اس کنگ مریک
کہ اینو آن مسٹ اس قوم اس ہم تینا گیری
نا (یامنگ یک کل گیری تا) زوراک انگا
قوم انا کنڈ آن داخدر بھلو پلو پیز اس سنگت
یک دیم درزن سال آن سوشلزم ۽ پاپولر
وونت آتا ملک اٹ گچین کرسا بسو۔ اوفا دا
انقلابی عمل لاطینی امریکہ نا یلو قوم تے کن
اسہ درور اس جوڑ مسن۔ واڑے پدیرسہ
ملک آک سرمایہ داری نظام ۽ ہنسا سوشلزم
۽ ٹیفنگ اٹ گلوگ ۽ دن پا کہ دانسل
انسانی ۽ چفنگ نازمواری اسے۔
ولدنا کیلا برآمد کروک آبراعظم نا کل بھلا
ملک اکیواڈرو سوشلزم نا کسر ۽ دوئی کرسا،
چکارمفت۔

☆☆☆☆☆

جوان کرے۔ اوقتون بلش تس ۽ بنا
کرے۔ چین اتون واپار ہم بھلو سیبو اس
تس۔ ولدا اوفتے ہزگار انگا ہمسائے
کہ ویزویلا نا بندغ آک گدر یلوگ آ
یک دیم درزن سال آن سوشلزم ۽ پاپولر
وونت آتا ملک اٹ گچین کرسا بسو۔ اوفا دا
انقلابی عمل لاطینی امریکہ نا یلو قوم تے کن
اسہ درور اس جوڑ مسن۔ واڑے پدیرسہ
ملک آک سرمایہ داری نظام ۽ ہنسا سوشلزم
۽ ٹیفنگ اٹ گلوگ ۽ دن پا کہ دانسل
انسانی ۽ چفنگ نازمواری اسے۔
ولدنا کیلا برآمد کروک آبراعظم نا کل بھلا
ملک اکیواڈرو سوشلزم نا کسر ۽ دوئی کرسا،

۽ ویزویلا دا ونا دلبر انگا سروک شاو بیز نادروشم
اٹی اٹخلص ۽ تچا ۽ سنگت اس عطا مس۔ ہرا
کہ اوفتا تیل انا گرج آتے پورو کرے۔
گڑاتا و خدمت آتا بلش تس صفر آن 7

تینا سنگتی ویکوئی ۽ برج اتخار۔ ہندا ملک
آک کیوبا تون اوارمرسا ہوتہارا انگا دے
تیبی سوشلزم نا بیرک ۽ ہز اتخار۔ ہرا وخت

..... ڈاکٹر شاہ محمد مری

..... بدل: جیلانی الفت

آ امریکہ نیو، آئی ایم ایف وورلڈ بینک دنیا
غالٹ وپل والا نظام ۽ بیٹ کریر۔
زرس دم کشنگ نا وار رینگا تو او لاطینی
امریکہ یورپی یونین تون تعلقہ داری تے

کیوبا والا ک دا ”خصوصی زمانہ“ نا بھلہ ٹی
حالیٹ آتھون مومن تنگ کن بے کچ وڈ
کشار۔ واسہ وار اتون سانسنی عروج آن
پدی سائیکل، ریڑھی و خراس گاڈو تینا ہنار۔
وتینا انقلاب ۽ بھاز چم و کسب اٹ خرمانا
خالک آتینا سرسہی اٹ کشار۔ دا تاریخ نا
اسہ پوسکن ۽ درور اس کس..... وپوسکنی ٹی تو
انقلاب نا خصوصیت مریک۔ دا پراگندہ
انگا دورا ٹی ہم کاسٹرو پک کرے کہ انقلاب
بے چیت و بدانتظام مفک۔

کاسٹرو بیست سال اسکان بیدس
سوشلسٹ بلاک نا ملک آن تینا سوشلزم نا
ڈیوا ۽ لگفسا ہنا۔ کل آن بھلا ہیٹ دادے
کہ دا کل ویل آتینا پدیم کیوبا وڑا انگا چکا
ملک کم وسیلہ غایتان پدیم تعلیم و جان درانی
نا شیخ آتیبی ہندا خدر عظیم ۽ ہدف دوئی
کرے، کہ اوفتا گمان منگ کتو کہ، ولدا
اوفتے برج اتخار اٹ ہم سرسہی مس۔
سوویت یونین نا گم منگ نا سخت انگا دے
تیبی ہیٹ نام لاؤس و کوریا کیوبا تون اوار

کنا ارتنگ آن مست او کتے پارے کہ ای
پری تا شہزادی اٹ ودا کنا ماڑی ۽، ہرا ٹی دا
دخت آنی سلوک اس۔ ونے باغ آن بال
ترسا ای تینا ماڑی ٹی ایسنٹ۔ ہندا ہیٹ
آتینا پد شہزادی چاپ اس خلک تو ماڑی نا
تہی ہزارا پرک جج مسر۔ او کنا دا پارا پارا
بال اٹ پیری خلنگ نسر۔ ہندن شہزادی
ولدا چاپ اس خلک تو کل پرک اودیم
مسر۔ ولدا شہزادی کتے آن مہراٹ ارنے
کہ کنا ماڑی نے وڑا؟ ای کاٹم ۽ تینا سرفسا
او کریت۔ و شہزادی پارے کہ بھاز کم چنا
تے نے آنبار سفائی وڈ، و ہرا کنا ماڑی
ٹی ہنگ کڑرہ۔

تینا سفت ۽ ہنگ تون کنا است آکنا لہ
بس، و ای بھاز ترند آن تینا لہ ۽ توار
خلک۔ ہندا تون کنا خٹک ملنگار وای
خناٹ کہ لہ کنا بستہ غا تو لوک کنا کاٹم آدو
۽ تینا چرہ لفسا ارتنگ کس
”انت مس کنا لال! چا و تھ اس خنگ
نسس؟ ہنہ کنا مارچا نا تیار ۽۔“

افسانہ

اسکول نا تیاری ٹی پرستان آرسینگاٹ

ای رومال ۽ پرک آتیا خنگ سٹ کہ یک
دم اسہ خلکن ۽ گڑاس کنا پی آلی۔ ای
چیہناٹ اس خلک و لے کنا توار پیش
تھو۔ کتے کنا پی آ اسٹ اسے نا دو انا
شورنگ نا گمان مس۔ ای خلیس آن تینا
خن تے تر کریت۔ ہرا وخت ای تینا خن
تے خلیس اٹ ملاٹ تو اسہ زیبا ۽ نیازی
اسے نا خب اٹی تینے خناٹ۔ و ہندن
محسوس مس کتے کہ تہو اٹی بال کنگ اٹ۔
ای خلیس آن پداخن تے تر کریت۔
ہندا تون کتے گمان مس کہ کنا خنگ ڈغا آ
لگار، ای خن تے تینا پدا ملاٹ تو تین تون
مونی اسہ زیبا ۽ نیازی اس سلوک خناٹ۔

ایلو گلاب آتوسر۔ ای بھاز کوشت کریت،
ولے اسہ پرک اس ہم دو ہتو۔ ولدا چٹ
اس سوچنگ آن گڈ کتے اسہ ہشاری اس

سجا۔ ای تینا جیب آن رومال ۽ کشاٹ و
چکو چکو غل چارم آکنڈ آن رومال آ
تقیف۔ تا کتہ رومال ۽ خنگ اٹی آسانی
مرے۔ و پرک آک رومال اٹی پاسینگر۔

گچین آندارہ ۽ خنگ آن پدا ای است آن
دریت کہ کتے اسکول آہنوٹی ۽ ای پرک
آتھون گوازی کرسا ہوش آن ہناٹ و کنا

..... عادل نذیر محمد حسنی

است خواہس اسہ پرک اس ہلیو۔ ای مدان
مدان گوکلا کرسا ہموگلاب نا کنڈ آ ہناٹ
ہراڑا ارا پرک تو لوک نسر۔ ہندن کہ کنا
ہورک پرک اٹی لگار، تو پرک آک بال کرسا

ہڑدے آنبارای اسکول آہنگ کن تیاری ٹی
سٹ۔ لہ کنا سب انا نہاری ۽ تیار کرے،
و کنا کرہ ٹی ایس تھو۔ ای ہوتم آتینا کتاب
آتے بستے ٹی شین اٹ تھنگ سٹ۔ ای تینا
چکا اڑہ آن گیشتری ہنگ کہ اسکول آہنگ
آن پد کنا لہ ہرا سٹ ۽ کنا خوناگ نا کرہ
۽ نشان ترسا کنا خوناگ و کنا سفائی نا
سفت ۽ یک۔ کنا لہ مومن پہ مومن کنا
سفت ۽ اسل کتو کہ، ولے ای تینا لہ ناخن
تے ٹی پیرہ منگ کپروک ہمر اس خناٹ۔
ای نہاری آن گڈ تینا بستے ۽ پیناٹ اسکول
کن تیار مسٹ، پیش تہاٹ۔ اسکول آہنگ
آن مست لہ ۽ خدا حافظ پانگ کن
ہناٹ، ولے لہ تینا کرہ ٹی الو۔ ہناٹ
دالان نا کنڈ آ، ولے لہ دالان اٹ ہم الو۔
اسہ دم ای چرت اٹی ہناٹ کہ لہ دالان اٹی
۽ نئے تینا کرہ ٹی ۽۔ یک دم کتے سجا کہ لہ
باغ انا کنڈ آہنو ۽۔ ای باغ آہناٹ تو
سبب انا ہنین آتھو اتون اوار رنگ رگی آ
پرک آتے گلاب آتا تو لوک خناٹ۔ دا

چانجل

براہوئی زبان ناپنی آخلی شیر

1970ء و 1980ء نا دہائی ٹی براہوئی زبان نا اسمہ پنی اسی شیر اس ”چانجل“ نا پن اٹ ریڈیو پاکستان کونینہ شینک کرے۔ و 1981ء اٹی ریڈیو پاکستان خضدار تینا نشریات ۽ بنا کرے تو دا شیر ۽ شینک کنگ بنا کرے، دا شیر مخلوق اٹ بھاز پنی مس۔ دا خلقی آ شیر انا بارو اٹ مخلوق ۽ کم معلومداری نس، کہ چانجل نا شیر انت گڑاسے نا بارو اٹی ۽ گڑاس بندغ پاریرہ کہ دا براہوئی زبان نا اسمہ فرضی ۽ کہ سے، گڑاس بندغ نا پانگل نس کہ چانجل اسمہ ساہدار سے ناسفت اٹی اسمہ شیر سے، و گڑاس بندغ پاریرہ کہ دا اسمہ عشقیہ ۽ داستان سے، ولے دا پک ۽ ہیبت اوس۔ دا خلقی آ شیر انا اصل ۽ معلوم کنگ واصل راستگی ۽ مخلوق نامون آتھنگ کن نن 19 نومبر 2022ء شینے نا دے مولہ ”جہاں“ کن راہی مسن، ہراڑے سنے مہالو آن پانگل اس کہ چانجل نا شیر ۽ جوڑ کروک آ شاعر مولہ جہاں ٹی تو لک۔

فیض مامہ سنی

محمد زمان ڈایہ مان سوچ داس کہ چانجل لوز اتا معنہ انت ۽، ودا خلقی آ شیر انت کہ پنی آ دیر آن پر کروک خواہ تے تخانہ، وادیر تہ تے تو گوڑا چانجل بش مسکہ۔ مسمٹیکو کمال داس کہ ہرا وخت آ چانجل نا پنی آ دیر آن پر کروک خواہ تے تخانہ، وادیر تہ تے تو گوڑا چانجل بش مسکہ۔ اتا معنہ انت ۽، ودا خلقی آ شیر انت کہ پنی آ دیر آن پر کروک خواہ تے تخانہ، وادیر تہ تے تو گوڑا چانجل بش مسکہ۔

کچ دوست نس۔ دن پانگلے اوڑتون مہر مسوس۔ چانجل خین ڈول ۽ لوک اس نس۔ ای گنوی نا کچ اسکان چانجل تون مہر کرہٹ، ہندا وخت آ اسمہ ظالم ۽ دز اس چانجل ۽ دڑا۔

چانجل نا دزی مننگ نا ڈکھیا ئی وغم اٹی ای اسمہ ہفتہ اسے ٹی سے سدوشنت 360 ٹھپو (مصرع) نا شیر اس جوڑ کرہٹ، ہرا براہوئی زبان اٹی بے کچ پنی مس۔ چانجل نا دزی مننگ آن پدای چانجل ۽ پانگل ۽ شروع کرہٹ۔ بھاز بھلو وخت اسے آن پدکنے ڈاکار / پاتاری نا مکم اٹ سما تما کہ چانجل میر پور خاص سندھ اٹی ۽، چانجل ۽ پدی اتنگ کن کوشنت کرہٹ، چانجل کئے ڈاکار / پاتاری تے بنگ تینگ آن پد پدی دو بس۔

محمد زمان ڈایہ نا ترک آ حوالہ غاتا رواٹ چانجل 1967ء اٹی ودی مروک ۽، ہندن 1985ء اٹی سکے۔ محمد زمان ڈایہ تاریخ آتے تہیت پاتو، ولے پنی آ واقعہ غاتا حوالہ ۽ تس، دن کہ صدر ایوب نا حکومت ختم مننگ و ذوالفقار بھٹو نا حکومت نا گدر بنگ، صدر ضیاء الحق نا حکومت نا وخت آ چانجل انا کہنگ۔

محمد زمان ڈایہ تینا زندانا ایلوشاعری نا بارو اٹ پارے کہ مولہ ٹی 1995ء نا لوڑاپ اٹی نٹخان مروک آ بندغ آ تا در واران ۽ ہم موڈہ نا وڑاٹ بیان کرہٹ، ہرا لوڑاپ اٹی کم وود شازندہ بندغ ۽ جل انا دیرغان دریس۔

محمد زمان ڈایہ تون شاعری نا بھاز بھلو ٹی اٹ ارے، ہرا دے بایدے کہ شیننگ ادارہ غاک دونی کر شاپینک کیر۔

آن پر خواہ تے سدھا خلقی اٹی سر کرہٹ، خلقی اٹی اے وخت اسکان انتظار کرہٹ ہرا وخت آ اسمہ بندغ اس بسکہ خواہ تے اونا پٹی آن شیف دژ فیکہ۔ محمد زمان ڈایہ مونی پارے کہ چانجل نا ہندا جوانی وکمال آ تا سوب آن کئے چانجل بے زبان اٹی معنہ مون شین۔ ہشتاد پنج (85) سال نا محمد زمان ڈایہ پارے کہ صدر ایوب نا حکومت نا ختم مننگ نا دے تہی، 1967ء اٹی بھت آ تیان اسمہ مسہ سال نا گولکو اس بلکت، دا چ اٹی بے حساب جوانی وکمال نس۔ دا چ انا بھلن مننگ تون اوار اوار دانا کمال آک ودا کریرہ۔

دانا خوش بختی نس کہ محمد زمان ڈایہ سنے تینا اراٹی دو بس۔ ایلو خوشی نا ہیبت داس کہ او نن تون سرجی اٹ ہیبت وگپ کرے۔ ولے ڈکھیا ئی واران نا ہیبت دادے کہ محمد زمان ڈایہ نا طب گچین الو، اودے جان جوڑی نا ویل مون ترک نس۔ داڑان بیدس اوما ویل انا ہم گواچی نس۔ دناہادی آ بندغ زندانا وڑاٹ ویل و خواری تا گواچی نس، نن نیک وستی دار خولہ غاتیان خواست کیہ کہ دناہادی آ بندغ نامالی مک ۽ کیہ کہ دناہادی در مان ۽ کر فنگ کے۔ داس نن چانجل نا اصل کہ محمد زمان ڈایہ نا جند آن بنہ:

ارٹیکو دا کہ چانجل ۽ ہرا تم نن باریم کرہٹ دنا موکل آن بیدس نئے سرا کہ نئے گورا کہ، موکل

MY SERVICES

- Brochure
- Flyer design
- Social media
- Package design
- Banner design
- Book Cover Design
- Icon design
- Typography
- Photo treatment
- Business card
- Stationary
- Logo design
- Web design
- Poster design
- Buntings Design
- Illustration
- Infographic poster

<https://www.behance.net/hafezulian01>
 +923003705655

غزل

.....سراج شین

نئے غم گام گام آ یار ملا
اسٹن خواہسن تو چار ملا

نئے ملتو اسہ پھل اس بہاراٹ
ایلو فتنے پھل اتون گلزار ملا

نئے ملا اگہ خوشی اس ہم تو
خلوک غم تا اسل لاجار ملا

کرین پند عمر مچ آ سر متونک
کہ منزل کس سے تیار ملا

نئے تو روشنی اس ہم ملتو او نا
واکس ع بخت انا استار ملا

اگہ ملانے ڈس اس خوشی نا
ننا وں آن ہم ایپار ملا

نئے ملتو جہان اٹ دلربا اس
وا عرش آ کس سے دلدار ملا

نئے ملا شین بس غم تروک ء
کہ بگن کس سے غمخوار ملا

نئے غم گام گام آ یار ملا
اسٹن خواہسن تو چار ملا

کتاب ناپنے غاک 112 ءونہا تے 395
روپئی ء۔ کتاب نافلیپ آ افضل مراد نا
غزل اسے، ہرادے او اختر چنال نا
بارواٹ نوشتہ کریئے۔

کتاب ائی اختر چنال نابارواٹ وحیدز ہیرنا
”پیش لفظ“ آن بیدس چندری سرحال
آتھون اختر چنال نا چکی آن اینودا کچ
اسکان سرمتگ اسکان خاص آ گپ آک
جتا جتا سرحال آتھون تروک ء۔

کتاب ائی ایوب کھوسہ، افضل مراد، ممتاز
لاشاری، عبداللہ جان غزنوی، میر حسین
بخش بنگلوی ءے ڈی بلوچ نا خیال آک
اونا بارواٹ تروک ء۔

دارواٹ عابد میر کتاب نابارواٹ فیس بک
آتینا خیال آتا درشانی ء کرسا کتاب ءتینا
وڑ انا اوکیو کتاب پارینے، و اومیت نا
درشانی ء کریئے کہ ایلو فنکار وشیر پاروک
آتا زندا نابارواٹ کتاب آک نوشتہ کنگتر
یا اوک تینا تین تد ء نوشتہ کیر، تاکہ قوم و
راج انا میراٹ آتا زندا ایلو فتنکین جوان ءسج
اس جوڑ مرے و ایلو فتنہم راہ شونی مرے۔
داہیت آن ہم نم من متگ مفک کہ نندا
خواجہ غاک ہراہنر ولائی تا خواجہ ءاوقتا ہمو
وڑاٹ آست بڑی متگ ائی اف، وداپڑ آ
مون آبتگ کن خاص ء ہندو جاگہ یا ادارہ
اس ساری مفتگ نا سوب آن شیر
پاروک و فنکار آک سخت ء زند اس
گدر بفتگ ائی ء۔ دارواٹ یوٹیوب
ناچینل تا بنا جوان ء گام اسے، داچینل آتا
مالک آک دنیا نا ایلو شوندار آبولی تا شیر و
باگل آتینا ہار جوان ء بست و بند کرسا دا
جاگہ نابولی نافنکار وشیر پاروک آتا توار ء
نئے بیہرہ دنیا ئی سرکنگ کیر، بلکن اوک
بلوچستان نا دودور بیدہ و راجی حالت آتے
مون آتنگ کیرہ۔

اومیت کینہ کہ وحیدز ہیرنا دا کوشٹ داکان
مست انا اونا ہندا وڑ انا کتاب ”غلام نبی
راہی، شخصیت و فن“ آخبار انگا جوان انگا
کوشٹ آخبار جوان ء ہندو جاگہ اس خونو ء
کل ء دوست بروء۔

☆☆☆☆☆

کتاب پاشی

”دبلبل بولان..... اختر چنال“ شینک مس

قمرانی، عبدالحق فرہاد، زیب زیبی و ہندن
بلوچی بولی نا فیض بلوچ، نور محمد نورل،
عارف بلوچ و چندری ایلو پنک اوار ء،
ہراک ریڈیو، ٹی وی، کیسٹ و داسہ

یوٹیوب ناچینل آتا تک اٹ خلقی شیر و
غزل آتے پارسا بلوچستان نابولی تے دنیا
ٹی درستی راستی کرفنگ ائی ء۔ داکان بیدس
اوک دا زبان تے پاروک آتا مشغولی و
دخت تیری ناسوب ہم جوڑ مسنو۔

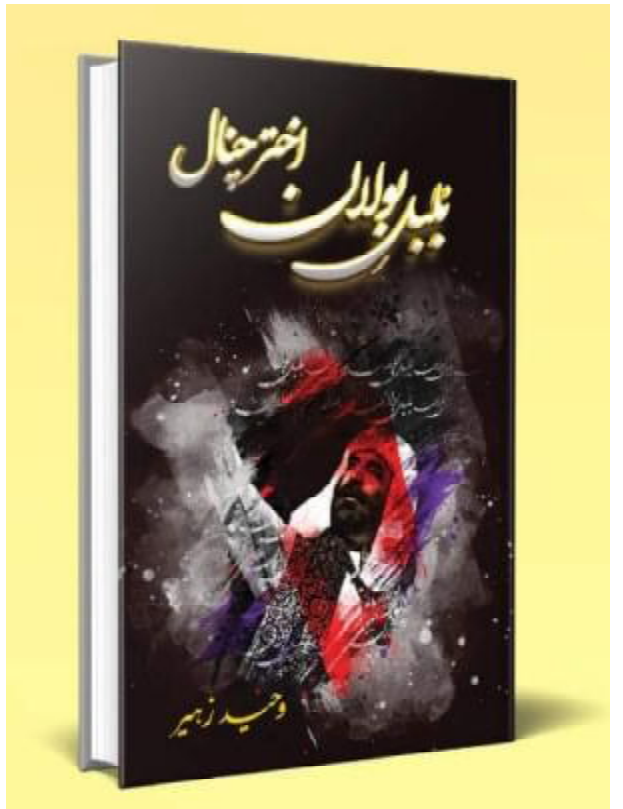
اگہ بیہرہ خلقی شیر تا پانگ ناہیت مرے تو
براہوئی بولی ٹی مراد پارکوئی، نصر اللہ مینگل،
دلراد، محمد بشیر گدانی آن بیدس اختر چنال
ہمو پنک ء، ہراک تینا تواراٹ بلوچی
و براہوئی ء دنیا ئی تالان کریر۔ اوفا خواری
وشیر و باگل تون مہرانا سفر اوفا چکی آن بنا
مریک ہر اتم اوک محفل اوکان پد پد پو
ولدائی وی آ خلقی شیر پارسا پن انا خواجہ
جوڑ مسر۔

دارواٹ اختر چنال نا شیر و باگل ناپڑ آ
خدمت، حالت زندا بیہرہ ہندو جاگہ خاوا
سرمنے، داڑسکان سرمتگ ائی انت انت
ویل و خواری خانے، و داڑتون اوار اونا
پیشن ملک آتینی شیر پانگ نا دخت آ
انت انت مس؟ اونا فلم وشیر و باگل نا شیخ انا
بندغ آتھون تعلقہ داری و ملاقات آتا ذکر
نئے وحیدز ہیرنا کتاب ”دبلبل بولان.....
اختر چنال“ ائی خوانگ کن ملک۔
داکتاب ء گوشہ ادب کوئٹہ شینک کریئے

اوغانستان، ایران، تاجکستان، ترکی و ایلو
چندی خوک انا ملک آتینی جوڑ مروک آ
شیر و باگل آک تینا چس و دودی رنگ
اتون زبیداری و دی کرسا ہماز ہنگ و ہنگ

.....مطلب مینگل

انگ ائی ء۔
ہر اتم ن بلوچستان ائی شیر و باگل ناسفرنا
چاچ ء ہلیہ تو اُستاد ارباب خان کون آ
سازندہ غاتھون اوار، عید محمد علی، حاجی
خان، اُستاد عظیم جان، محمد بشیر، مراد
پارکوئی، کبیر جان، باہل جان، سیف جان،
عالم مسرور، ویم عالم، حسین اسیر، نوشین
پروگرام اڈتنگ ائی ء۔ داکان بیدس

ورنا گل

خواننگ المی ء

..... رفیق شاد

تازور شاغنگ آن پدکنے اسکول آہنوئی
تھا۔ اوہم مجبوری ٹی۔ شوق اٹ خواننگ نا
کنے زرس ہم سوچ الو۔

ہندن دیک ہم ہنسا کریر۔ ای ہم بھلن
مسٹ۔ پدا ہراٹ کہ سیال آک
ہمسائیک خوانسا مونی گام تنخسا کریرہ۔
ولے ای ہے مست انا چڑ مزغ اٹ۔

ضد انا خلوک اٹ۔ ونے خواننگ نا
شوق نئے پین جوان گڑاٹس۔ ولے ای
اوقتا علم ء داخس جوان پاتوٹ، سوچاٹ
خوانور گڑا انت کرور؟ خواننگ آن وا

دوک تا چار مرور؟ یاخنک تا مسٹ؟
وخت ہنسا کرے مدان مدان عقل ہم
برسا کرے ولے افسوز علم بتو۔

خلق انا چا گڑ ہندن کس کہ چنکو پروگرام
اس مروس، توکل ء بنگارہ۔ پروگرام
ء کل ہمسائیک وسیال آک جوڑ کریرہ،
چنگ اسکان اوار مسرہ۔ مست انا بندغ

آتی سنت واست خواہی بھائس۔ کس
مرپشن مروس توخلک انا پروگرام
آتی اودے خواہفیرہ۔ واوڑ کن انتظار
کریرہ۔ خلق انا ساگ وایلیفنکشن آتی

کل ماروسک مسرہ تو اوڑے ای ہم
مسٹ اٹنے کہ نئے ہم بنگارہ۔ اوکل اٹی
کنا تعلیم کم کس تو ای ہر جا کہ شکی مسٹ۔
ایلوکل تینا دنیاٹی پوسکن ء ہیبت وپوسکن آ

وخت انا ہیبت وگپ کرسا کریرہ ای بس
کل انا باٹی ہراٹ۔

گڑا اس سیال تو تینا تعلیم ء کنا تعلیم تو ن
بیٹ ترہ، تو بخارہ نا کوخلکرہ۔ دوے دو تینا
خلکرہ، ای انت کروسٹ، اے وخت آ
خوانتویسٹ داسہ بس خن تے شیف

کریرہ پین۔

ای دا حال ء خناٹ توکنے ابانا پاروک آکل

حال ء خنا تو زوکنے ڈاکڑی درمان کن
ہسپتال آدرے۔ اوڑے چیک کنگ
آن پدخر تما کہ کنا نت کزانے وھینلو

کرینے۔ اونگ آن بسن تو دڈ کس،
ولے مچے خوشی ہم متنگ اٹی کس کہ داسہ
منہ دے تو اسکول آن آجو مروت۔ وایلو
کنڈ آن بھلا آئی نا خلق آہنگ نا تیری
ہم خراب مس تو اوڈ کھیائی ہم مسکہ۔ اگہ
ہناٹ تو سنگت آتھون گپ وگوازی
کریرہ۔

ای تینا ہندا سوچ اٹی نٹ کہ درگ نا تو ار
مس۔ ایلم ہنا درگ ء ملا تو حیران مس۔
اٹنے کہ بھلا آئی اسک کنا تمنگ نا
بنکو مسر۔ تینٹ بسوسر، بھلا آئی اسک بسر،
تو بھلا بلخدہ و خیرات آک مسر۔ منہ

دے آن پدا ای ہم مچے جوان مسٹ کنا
اسکول آگدر بنگ نا چکو چکو اراٹی بنا
کرے، دا ہیبت آتے بنکے تو کنا مزغ
آن موٹ اس پیش تما کہ۔ ولدا اسکول آ

ہنگ خواننگ کن کنا است الو۔ ابانا زور
کس کہ ای کاو۔ خوانو۔ آئی ہم زور شاغا
کہ ای داسہ اسکول آ کاو۔ بھلا چھٹی
مس۔ مہالو آئی پارلس کہ ای نے بھلا

آئی اس تا خلق آدیوہ۔ ولے ای تماٹ تو
ہنگ متو۔ بھلا آئی اسک تینٹ بسر۔ تو او
کنا ضد انا ہم داسہ بچ فاندہ الو۔ ارا والا

دا بھلا آئی نا خلق آہنگ کن لٹ منہ جوان
ء کئیوہ۔ اسکول آہم تو بھلا آئی نا خلق آ
ہنگ نا سوب آن بسوسٹ۔ کنے وا

ہراکان خواننگ نا شوق ایس۔
سر ہندا از فنگ اٹی کس۔ خدا گمارا ہیڈ
ماسٹر ء اوبس سر ء تو ار کرے پارے سر!
نی برکنا دفتر آ اینو بھلا افسر آک بریرہ
اسکول نا دورہ غا۔ تو کاغذ منٹ اریر جوڑ
کروئی ء تا۔

سر بھلا خاراٹی کس۔ چڑسا ہنا۔ کنے خبر
کس نم ہندن کرورے۔ اینو بچارے
ولے ای دہ دے آن پدا کاپی تے نما مکمل
خواوہ۔

سر ہنا کلمہ کرین بس چناک تینا شرشور اٹی
لگان۔
چھٹی مس ایلم بس کنے خلق آدرے، تو ارا
ناگیٹ آسر مسن۔ کنے بھلا جوان ء مچھی نا
بسنگ نا گنداس لگا۔ ای زوز و تینا بستہ ء

کمرہ ٹی تماٹ۔ دالان نا کنڈ آرمب
کریرہ۔ تو برا نڈہ ٹی فرش آدیر شوٹلوک
کس۔ ہندا دیر تازی آکنا نت بس، تو ای
تماٹ و عارہ کریرہ ہوغاٹ۔ آئی کنا

ہوغلنگ ء بنگ زوز و بلخدہ کرسا بس۔
پارے ”انت مس نے کنا مارے؟“ ای
ہوغاٹ۔ دو کنا نت انا کنا زنی آتھوک
کس۔ ہندا ٹی ابا ہم بازار آن بس وکنا

سہب تما اینو ولدا ہڑ دے آنبار آئی وایا نا
بش چک بنا کرے، ای پار بیٹ کہ ”کنے
خوانوئی اف۔ ای اینو اسکول آہنپرہ“ ابا
چڑسا پارے ”نے آن جوان انگاک
ہنور۔ بش تیار کرتینے۔ ای داسہ ایلم ء نا
پاوہ اسکول آسر کیک نے۔“ بس کنا ہندا
ضد کس ”ای اینو تو پکا ہنپرہ۔“

آئی کنے پارے ”مارکنا! اینو ہن۔ ابانا
مفت اٹی خلیک نے۔ نی خنہ اونا بلڈ
پریش مہالو آن زوتیز مریک۔ اینو ضد
کپہ ہنگ۔ ای نے بروک آیک شے آ
بھلا آئی اس تا خلق آ دروٹ۔ گڑا

ہموڑے نی تینا ہمن آ سنگت آتھون
مشغول مروں۔ ہموڑے سنگت آتھون
بھلا گوازی کیس۔ داسہ ضد ء الے
کنا مارا۔“ دا ہیبت ء بنگت تو بھلا خوش

مسٹ۔ بش مسٹ تینے تیار کریرہ۔ گڑا
پدا بھلا ایلم کنے اسکول ناگیٹ اسکان سر
کرے پدی ہنا۔ ای کلاس آہست تو سر

مہالو آن چنا تا چڑا کہ۔ ای ہم خلیسٹ
سادہ کریرہ تینے۔ سلام آن پد تو سوٹ تو
سر خاراٹی کس۔ چڑسا پارے ”ہرے
کرینس؟“ ای اوڑے ایڑے کریرہ۔

سر بش کرے کنے پارے ”ای ہفتہ اس
مسٹ پاریسٹ بروک آدو شنبے نا دے
کاپی چیک کروٹ۔ نی کاپی ء تینا
لکھانس یا آخا؟“

”سرای..... بسر.....“
”انت ای ای..... پاکھانس یا آخا، یا تو
سل ء نا کشوہ۔“

ای مون ء تینا شیف کریرہ۔ کن تون
ورندی الو۔ چاہسٹ کہ اینو خیر کنا اف۔

احوال سفر مہرانا کچاریک

تینا کماش ء پاریٹ کہ ای وکنا سنگت آک تینا خلق انامش آ سفر اس کا نہ۔ کنے کماش موکل تس۔ ای خوش مسٹ تینا تیاری ء کریٹ و تین کن گرج انا گڑا ہرفیت۔ کماش آن موکل کریٹ۔ پیش تماٹ زوزو تینا درگہ ء بند کریٹ۔ سنگت آتے فون آ پاریٹ ای تیاریٹ۔ ہندائی سنگت آک ہم خلق آسر مسر۔

سنگت آک است خواہی کریر کہ ملغوے نا پارہ غا کا نہ۔ ملغوے زہری نامش تیشی ء، ڈغار آن بھاز بڑے۔ نن او کریں۔ شام انا

7 بجے غانا سفر بنا کرے، مش تیبٹ پند خلسا کریں۔ مش تا ٹل آتیاں ایبار مرسا کریں۔ داسفر کنا زندا نا اسہ بھاز گچین ء سفر اس کس۔ کنے کنا وطن نامش و جبل آتیبٹ سفر کنگت آ بھاز آراتی دو بریک۔ داسفر برجا کس۔ نن سنگت آک ہم گام خلسا کس۔ بسن میروزئی نا داشت اس سرمن۔ خلقی ء سے نارہی آسرمن۔ تو ای توار کریٹ تے خلق والا سن تون سلام دعا کرے۔ اونے دودر بیدہ نارداٹ حوال کرے۔ سنگت ننا حوال پوٹ نا بند آن تس، و بے خلقی ہم تینا حوال ء تس۔ گپ و مجلس اٹی چالیس، چا کنگت آن پدن پاو ننا مہماندار مس۔ اوناپن اعجاز کس، اون تینا مار ظہور ء توار کرے، و پارے کہ شار آن مہمان بسو، اونے کس مکی ء ککڑا اس حلال کر۔ اعجاز نا مارکو ارغ نا بست و بند ء کرے۔ ارغ ء نوشی جان کریں۔

ارغ کنگت و بھلو مجلس اسے آن پد سنا تاکہ نن نا 3 بھینگانے۔ گڑا نن پارین ”اعجاز جان! نن دم درینگان آرام کینے۔“ اوکان پدن سنگت آک آرام کریں۔ سہب انا

آذان تیان پد 6 بجے غابش مسن۔ نہاری کریں۔ سہب انا نہاری ٹی خلیش کنگن، اوکان پد ظہور احمد ننے موکل کرے۔ پارے ای داسہ تینا بڑگل ء ہکلوہ۔ او بنا بڑگل ء تینا مش آدرے۔ نن اوکان پد اعجاز

..... سہیل زہری

شوان ء۔ گڑا گام تے پین ترند کر سا خلسا پرغسا سرمن پیر پچی ء۔ پیر پچی ہموڑے اسہ مش اسے ٹی ء، داسہ ہمو پیراف۔ داسہ پیرہ پیر پچی نا پین اس ہمو جاگہ پنی ء۔ اوڑے سرمنگ تون چا اس کریں، چا آن

جوان پر کرے۔ ننے پر چڑھے، داٹگان پر ایگ آن بھاز بخ کس۔ پر آن پد جل تا توار انا زمبارہ کس۔ ہراڈان خلیس اس تالان مسکہ۔

جل بس، ولے شکر کہ ننے آن مرکس۔ نن مش آ بڑا کس۔ گڑا نن سہب اسکان تون۔ سہب انا ساف تما، گڑا سنگت آک خواری تے خنار پاریر کہ پدی خلق آکان۔ ولے گڑا سنگت پاریر کہ داخس سفر کریں، امردن زو پدی کان۔ ہندا سلاہ مس کہ پین مونی کان، تینا اصل ہندے سر

مرین۔ ہکل کریں سنگت آک! سفر برجا ء۔ سہب اتون وختی کس، پر آن پد جلک و بارہ، بھاز گچین ء سفر اس کس۔ انخیر ہنان اصل ہندے سرمن۔ اوڑے بخ اسٹل بدحال کرے نن۔ بھاز ترند ء بخ اس کس، داسوب آن کہ دا جاگہ ڈغار نا تلاغان بھاز بڑی آٹے۔ ہر یوئی و زیارت آنبار بڑا نگا دا ہندائی

ہندا ارا اشار آنبار بخ ہم مریک۔ وڑا نا ڈاسے ٹی نن ء تیر کریں۔ سہب تما تو اسہ وار ودا چا ونہاری ناغم کاٹم ہرنے، داغم ء ہم سر تن۔ خاخرنا رہی آ تون باسینف تینے۔ چا کنگن۔ اوکان پد اپرس نادرخت اسے نا کیرغ آن دیوان اس کریں۔ بخ انا دیوان بھاز جس کرے۔ پدا سنگت آک لگار ارغ نا تیاری

بخ انا چا ء کنگن۔ پدا سنگت آک ارغ نا تیاری ٹی لگار۔ ارغ تیارس۔ ارغ کنگن۔ سنگت آک بھاز دم درینگا سر۔ خاچنگ نا تیاری مس۔ ای وارا سنگت تینا سلپیر آتیش خاچان۔ ایلو سنگت آتے بخ انا سوب آن تق بنو۔ ای اسٹل آسرات سیرتق خاچاٹ۔ نن نیمہ غا سما کریں، پر کریکہ۔ گڑا اسٹل

مہالو نا تسر، ہندن لگا کہ دا درخت آک ننے آن وئی اٹی بھاز بھلن ء۔ دیگ وارغ تیارس، ارغ کنگن تو پدی ہنگ نا تیاری ء کریں۔

پدی متنگ نا وخت آ جاگہ جاگہ اپرس نا درخت آتا کیرغ آن دیوان کر سا کریں، و سیاہ چا کنا کریں۔ و ہندن داسفر برجا کس۔ انخیر بسن خوشین ء سرمن۔ خوشین اسہ مش اسے۔ او مش بھاز زبیا ء۔ خوشین اٹی شام انا ارغ نا بست و بند کریں۔ و داٹگ ایگ نا مجلس آتیاں پد ارغ کنگن۔ ولدا ڈی ء ہرفین سفر کن تیاری نا ہکل کریں۔ وانخیر ننے نیم بچہ غا تینا ہندو خلق ء پدی سرمن۔

گلہ شونی

..... جمید ثاقب زہری

اے زندن وفا بھاز کرینن نا خاطر آن نی ہم دے اس جتا مروں ننے آن ناگمان نا دوستی ٹی کس اس وفا خنتنے خنپک ہم ناواری ٹی کس ء سہاف نی جتا مروں ہرا تم دا زند ء وفا اٹک بے وفائی کرو ء ثاقب سہاف دا زند ہرا میدان اس جتا مرو ء

شونداری نارداث زمانہء مسہ دوراٹ وئڈ کننگا نے، اسہ دور ممکن آ زمانہ پاننگک، وخت اس کہ نیامی وسازی دوراٹا پیناٹ ایلیو زمانہ غاتے پین تننگک۔ بندرغ نا اولیکو دور ہونسکہ کہ او تینا خد آن بیگانہ کس، و اودے پیرہ تینا پڈ انا ہلکوس، وکن خور آن بیدس تینا بقاء نا چچ ء سدھ اسینی الو، ولدرا وخت اس کہ بندرغ بندرغ کن سوچنگ نا بناہ کرے، دا اسہ بہانہ اس نسکہ تینا جندی بقاء نارکھ انا۔ و ہندا ہمو بہانہ نسکہ ہرا بندرغ آتے تین پتینی آن اسہ وڈ اسینی شوک ہم کرے، وایلو وڈاٹ ہننگے تو ڈیہہ، خاہوت و قبائلی کڑہ بندی تا بناہ ہم ہندا کان مریک۔ دادور ء انسانی شونداری نا اولیکو یا داسہ قدیم شونداری نا دور پاننگک۔ دا دورائی کشاری انقلاب شونداری نا کنڈ آکل آن بھلا واہم انکا گام نسکہ۔ وخت اس کہ ہندا ہی دورائی بندرغ بندرغ نا کل آن بڑا انکا ہندوکل آن شینکو کبول، ہر تو م آتے خنا، اسہ کنڈ آ پیچمبر آک تسر کہ ہرافا خدا تون براہ راست تعلقداری اس کس، و علم آسمان نا کنڈ آن بندرغ کن شیف مسکہ، تو ایلیو کنڈ آ تینا جندی، خاہوتی و قبائلی کڑہ بندی تا سوب آن بندرغ و بندرغ ء کفنک چچ ء ہیپ اس گوندکتو کہ۔ پیچمبر آ تا جنگ آن شعوری آ کلہو داسکہ کہ بندرغ کائنات اس پرچو و پٹ و پول کے، دا شعور کرار کرار آودسا اخیر افلاطون، سقراط و ارسطو استا فلسفیانہ علم اوارڈاٹ موناٹ آس۔ ولے دا علم آک بندرغ کننگار، و پیرہ اسہ چہ سے نا دورئی تسر، ہرا بندرغ و بندرغ ء تینا منشاٹا وڈاٹ ہندا فلسفہ غاتے سیبو جوڑ کرسا تینا وڈاٹ راہشونی یا کماشی ء کریکہ، یا ایلیو لوز آ تینی داپاننگ مریک کہ دانیپہ بندرغ و بندرغ ء ہندا فلسفہ غاتے بندا جوڑ کرسا تینا سے جوڑ کرہس۔ وخت اس کہ دا فلسفہ غاتا بندا و بندرغ و بندرغ نسکہ۔ ہندن مذہب آتے ہم خاص انگاپہ خاک تینا فاندہ و غرزا کن تینا وڈاٹ کاریم اس انگ کن اصل علم ء اودیم ستچارہ۔ دانا نتیجہ داس کہ بندرغ آتا اسہ خاص ء پیہ اس شون ہلسا ہنا، و بندرغ تہاری تا گواچی مرسا ہنا۔ ودا دور ہرا دے بندرغ نا

خزم

گل خان نافکر، ناراہشون

شونداری نا بنائی دور پاننگک ہونڈائی تا گواچی مس۔ ولدرا ہندا نیامیکو دور ء تہاری تا دور پاننگک۔ 15 می صدی عیسوی ء دا دوراٹا درگہ غاتے بندکننگ، و ساسازی علمی شونداری بناہ تا دور پاننگک۔ دادور ء نشاٹہ ثانیہ، یعنی دوارہ زندہ ووددی مننگ نا پین تننگا نے۔ نشاٹہ ثانیہ اسہ وڈاٹ سے تا تاریخی ارتقاء نا غٹ آن ہم انکا دور وایلیو کنڈ آ بندرغی پام انا بال انا بناہ کس۔ دا شونداری نا عمل یورپ آن بناہ کرے، و اودا نا امام پاننگک۔ ہندا سوب ء کہ دا دوراٹا بناہ ٹی گرون، جون کالت، ارمس، سر طامس مور، سر والتر ریلے، فلپ سڈنی، ہیکن و شکسپیئر کون آتمشیل نگار آک وودی مسر، فرانس اٹی ران سرو، مانشین، رابینلس، اطالیہ ٹی میکاوی، بندیلو، طاسو، پرتگال و ہسپانیہ ٹی کمیونس و سرو پینس نا پینک مونی بسر۔

ایشیاء وایب کیب، ہرا ڈیہہ اسٹن رپینکنہ داڑے علمی شعور تاریخی و اسلامی ہر دور وڈاٹ ننے اسکان ہمو وڈاٹ اس سرمنگ کتو، ہراٹران نن بندرغ یا بندرغی کن شعوری وڈاٹ گام گچ اس کننگ کرون۔ بلوچ آتا ڈیہہ بلوچستان آن بیدس اونا ایب کیب انا چ آ ڈیہہ بنائی، بے شون آدوراٹا بندرغ آتا ہے مزاج آن بھاز ہرے اسکان پیش تمنگ کتو۔ وخت اس کہ داراٹنی تینا جاگہ غا کہ ننا ڈیہہ شعور و شعوری گام گچ آتے نتیجے ٹی ہندی کننگ نا داسہ ہم وڈاٹ ختنکپک۔ ولے ننے دانیام اسٹومی، راجی، سیاسی و علمی حوالہ اسٹ گراس پین دورئی اریر، ہرا کف شوک مستین ہی سہی، ولے ڈیہہ انا فکر و پام نا گڑتی ء کریر، خان احمد یار خان اول 17 می صدی ٹی بلوچ آتا ڈیہہ ء بلوچستان نا پین ترسا اسہ شعوری ریاست اسے تا بندا و ء تچا، تو

ایلیو شعوری تحریک آ تیان زہم ہر فرساتینا قوم و راج اکن ہروڈاٹ وخت تسر۔ گل خان نصیر ہرا راج اٹی شعوری وڈاٹ خن ملا، اوراٹ یعنی بلوچ آک ہروڈاٹ پدموک تسرہ۔ گڑا گل خان نصیر سیاست، ادب و صحافت، کل پڑ تینا تینا زمواری تے پور کننگ نا کوشت کرے۔ گل خان نصیر شعوری شونداری نامتوک اس کس، ہندا سوب ء کہ اودے راج اکن بھاز جاگہ تینا فن انا بہت، بھاز جاگہ کسب و بھاز جاگہ تینا چند ء کپور و ماز کرسا ’گہو‘ تھوئی تما، ولے تینا

..... عبدالرازق ابابکی

نظریہ ء سچ گہس ندرکتو۔ گل خان نصیر سیاست و ادب آن چپ صحافت ء دانش وخت تننگ کتو۔ میر گل خان نصیر تینا صحافتی زندانا بناہ ’نوائے بلوچستان‘ آن بطور مدیر 1949ء آن کرے، و بھاز است انا ہیپ اسٹ کاریم کرے، ہرا تم 1953ء اٹی ’نوائے وطن‘ نا بناہ مس، تو میر گل خان نصیر اوڑے ہم بطور مدیر کاریم کرے۔ و عبداللہ جان جمال دینی اونا کمکار مدیر نسکہ۔ عبداللہ جان جمال دینی پانک کہ میر گل خان نصیر تینا صحافیانہ زندگی آن بھاز است جم و خوش خننگا کہ، اونا جوزہ غاتے خننگ آن اونا صحافت اسٹ خواہی تا درک لگا کہ۔ او صحافت اسٹ میر صاحب نا بھاز انکا است خواہی تا سوب آن ’نوائے بلوچستان‘ بھاز پین کٹا، و بھاز بھلاوہیت اس دورئی کرے، ولدرا ہندن مس کہ اخبار نا دفتر بلوچستان نا دانشورو سیاسی چاندار آتا وٹ و ہند جوڑ مرسا ہنا۔ ولدرا واپاری فاندہ مفتنگ ناسوب آن اخبار نا مالک نبی بخش زہری اخبار ء بند کرے۔ ولے زوت پد غلام محمد شاہوانی ’نوائے وطن‘ نا پین اسٹ اخبار اسے نا منظوری ء ہلک، و دانا زمواریک ہم گل خان نصیر ء تننگار۔ گل خان ء اسہ وار ولدرا اونا فکر ء

تالان کننگ نا وار رسینگا۔ 1951ء اٹی بلوچی نا اولیکو ادبی تونی ’اومان‘ شینک منک نا بناہ کرے۔ ’اومان‘ نا مدیر مولانا خیر محمد ندوی کراچی آن بس، و میر گل خان نصیر تون اونا اوڑ دی مس۔ ہندا ہمو اوڑ دی کس ہرا گل خان ء پور و وڈاٹ ادب نا کنڈ آ چکا۔ دن تو گل خان نصیر دا کان بھاز مست شاعری نا بناہ کرہس، ولے دا دور اٹی بلوچی زبان نا اولیکو ادبی انجمن ’بلوچی زبان ء دیوان‘ نا پین اسٹ اسہ انجمن اس جوز کننگا تو گل خان نصیر باقاعدہ وڈاٹ ادب نا کنڈ آس، و دا انجمن نا صدر گچین مس۔ ہندا انجمن نا کنڈ آن اونا اولیکو کتاب ’گل بانگ‘ شینک مس۔ ولدرا اونا تاریخ نا کتاب ’تاریخ بلوچستان‘ نا اولیکو شینک مس۔ گل خان نصیر صحافت آن پدا د اٹی ہم بھاز پین کٹا، و سیاسی سوچ تنوک آدا بندرغ راج انا وڈاٹ ء است اسٹ تنخسا ہر پڑ آ تینا قوم و راج انا ہیبت ء کرے، ہرا کمادار واکدار آتے بدلا، واکان پد گل خان نصیر نا نیمہ غاٹا زیات زندان تیشی تے۔ ہندا سوب ء کہ اونا ادبی، سیاسی و تاریخ آکروک کاریمیک تو برجاسلیسر، ولے صحافی ادارہ غاتون اونا ہم گرنجی ہر جاسلنگ کتو۔ گل خان نصیر بلوچ راج انا مزاج، گرج و ضرورت آتے جوان چاہسکہ، ہندا سوب ء کہ او ایلیکل ویل آ تینا بے سیوتی ء ہم اسہ بھلو ویل اس گوندا کہ، ہندا ہیبت اودے وار واریسیوت و سنت نا سچ تننگ آ پیوس کرے۔ اونا کم وود ہر نوشت و کتاب اسٹ سیوت نا سچ رسینگک۔ گل خان نصیر ء پیرہ یات کننگ، اودے نا زینفنگ گچ اس اف، اونا فکر و فلسفہ، اونا است خواہی تا پوری دا گڑائی ء کہ نن اودے پور و آن پور و سر پند مرین، ولدرا اونا فکر ہرا کہ بلوچ و بلوچستان کن کس، ہرا کہ راج اکن کس، اودے مونا آ تنخسا گام گچ کروی مریک، دا دور اٹی بلوچ قوم ء کل آن زیات سیوت نا گرج ء، و گل خان نصیر نا کل آن بھلا نعرہ ہم سیوت نسکہ۔ نن گل خان ء تینا سر پند مرین، تو ننے اونا دا فکر ء مونی دورئی مریک۔